

חָשׁוּב כְּפֵת, וְאִיהוּ מְחִיָּה לִיָּהּ, אוֹף הֵכִי קְדָשָׁא בְרִיךְ
 הוּא מְחִיָּה לִיָּהּ, ומשום כך צדקה תציל ממות, דהיינו שמאחר שהעני חשוב
 במת[קפח] והוא מחייה אותו ע"י הצדקה שהוא מאריך על שולחנו, אז מידה כנגד מידה
 מאריך לו הקב"ה ימיו ושנותיו.

סוד שצריך להאריך על השולחן להמשיך השפע למלכות
וְעוֹד בְּאוֹרַח רְזָא, דְּכֻלְהוּ עֲנִיִּים מְסֻטְרָא דְּאֵת ד',
דְּאֵתְמַר בָּהּ (תהלים קטז) דְּלוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ והנה יש עוד

לבאר על דרך הסוד, והוא שהדלים הם עניים מצד האות ד' דמלכות, [קטט] שבה הוא סוד
 'דלותי ולי יהושיע', מאחר שאין לה מגרמא כלום ומשום כך היא דלה וענייה. **וְאוֹת**
ד' דְּאֵתְמַר, דְּצָרִיךְ לְאַרְכָּאָה בָּהּ ומשום כך צריך להאריך באוד ד'
 דאחד, בכדי להמשיך לה שפע מאותיות א"ח דז"א, ובזה ט"ס דז"א כמנין א"ח נשלמים ע"י
 ד' דמלכות לי"ס, בסוד ייחוד זו"ן, **יְהֵא הוּא דְּכֻתִּיב לְהֵאָרִיךְ יָמִים**

אור הרשב"י

תהי כמת, וסומא - דכתיב: במחשכים
 הושיבני כמתי עולם, ומי שאין לו בנים -
 דכתיב: הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי.

[קפח] כי הנה המלכות היא אות ד' מאחר
 שהיא עומדת כנגד ד' ספירות ת"ת נה"י
 דז"א, וכן היא דילה ועניה דלית לה מגרמא
 כלום, וכן היא האות ה' הרביעית דשם הוי"ה.
 וזו המלכות הנקראת אנ"י ע"י האות ד' דילה
 היא סוד ארנ"י.

מאריכין ימיו ושנותיו של אדם: המאריך
 בתפלתו, והמאריך על שלחנו, והמאריך
 בבית הכסא.

דהיינו שהוא יאריך שנים וימיו יהיו לו בטוב
 (עיין שבת ק"ה ע"ב).

[קפח] כדאיתא בגדרים דף סד עמוד ב'
 ותניא, ארבעה חשובין כמת: עני, ומצורע,
 וסומא, ומי שאין לו בנים, עני - דכתיב: כי
 מתו כל האנשים, מצורע - דכתיב: אל נא

עַל מַמְלַכְתּוֹ והוא סוד מש"כ להאריך ימים על ממלכתו[קצ] דהיינו שצריך להאריך ולהמשיך את השפע דז"א למלכות, **וּבְגִין דָּא, צָרִיךְ לְאַרְכָּאָה עַל פְּתוּרָא, דְּאִיְהִי ד', כְּלִילָא מְד' רַגְלִין דְּפְתוּרָא. בְּגִין יְקָרָא דְּאֵת דְּלִי"ת, צָרִיךְ לְאַרְכָּאָה עַל פְּתוּרָא, בְּגִין עֲנִיִּים** ומשום כך צריך להאריך על השולחן שהוא סוד ד' דמלכות הכלולה מד' רגלי השולחן, ולכן בשביל כבוד האות ד' דמלכות צריך להאריך על השולחן דמלכות בגלל העניינים והדלים שמצדה.

לא מצא הקב"ה מידה טובה לישראל מדלים ועניים

וּבְגִינֵיהּ אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּבִקְשׁ קְדָשָׁא בְּרִידָה הוּא מְדָה יָפָה לְיִשְׂרָאֵל, וְלֹא אֲשַׁבַּח כְּמְדָה דְּדִלּוּת ומשום

כך אמרו חז"ל שבקש הקב"ה מידה יפה לישראל והוא לא מצא אלא רק את מידה הדלים והעניים[קצא]. **וְאֶקְשׁוּ עָלֶיהָ, בְּגִין דְּאוֹקְמוּהָ קְדָמָי, כְּחוֹשְׁבֵן מִינֵי מִיתוּת דְּאִינוּן כְּחוֹשְׁבֵן תּוֹצְאוֹת, וְחֶסְרוֹן פִּיס קָשָׁה מְכוּלָּן, וְאִידָּא אֲמַרִּין אִינוּן, דְּלֹא אֲשַׁבַּח לְיִשְׂרָאֵל מְדָה יָפָה כְּעֲנִיּוֹתָא** והקשו על כך שהרי אמרו הקדמונים שהרי תתק"ג מיתות

אור הרשב"י

ככור עני - מלמד שחזר הקדוש ברוך הוא על כל מדות טובות ליתן לישראל, ולא מצא אלא עניות. אמר שמואל ואיתימא רב יוסף: היינו דאמרי אינשי: יאה עניותא ליהודאי כי ברזא סומקא לסוסיא חיורא.

[קצ] הנה בדברים יז כ' כתוב למען יאריך ימים על ממלכתו. [קצא] כדאיתא בחגיגה דף ט' עמוד ב' אמר ליה אליהו לבר הי וואמרי לה לרבי אלעזר: מאי דכתיב הנה צרפתיך ולא בכסף בהרתיך

נבראו בעולם כמנין תוצאות, [קצב] וחסרון כיס קשה מכל המיתות כולם, [קצג] ואם כן איך
אנו אומרים שלא מצא הקב"ה מידה יפה לישראל בניו אלא רק הדלות.

ישראל לא מכחשים בקב"ה גם כשמעמידם במידת דלות ועניות
**אָלָא, בְּגִין דְּכָל עָמָא וְלִישָׁנָא, (ישעיה ח) וְהָיָה כִּי יָרֵעַב
וְהִתְקַצַּף וְקָלַל בְּמַלְכוֹ וַיְבַאֲלֵהוּ וּפָנָה לְמַעְלָה**
אלא סוד הדבר הוא שכל שאר העמים והלשונות נאמר עליהם והיה כי ירעב וגו', ומשום
כך העניות אינה מידה יפה להם מאחר שמתוך כך הם מכחשים. **אָבֵל יִשְׂרָאֵל,
אֵינּוֹן קַיִימָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּהַאי מְדָה, וְלֹא
אֲכַחֲשִׁין בֵּיהּ** אמנם ישראל הקדושים הגם שמעמיד אותם הקב"ה בזה המידה

אור הרשב"י

עשר דברים קשין זה מזה, וכולן מתנאין זה
מזה, תהום קשה והארץ מתנאה עליו שהוא
כבוש עליה, הארץ קשה וההרים קשין
מתנאין עליה, ההר קשה והברזל מתנאה
עליו ושוברו, ברזל קשה והאש מפעפעתו,
האש קשה והמים מתנאין ומכבין אותה,
המים קשים עננים סובלין אותן, עננים קשין
הרוח מפזרתן, הרוח קשה והכותל מתנאה
ועומד בו, כותל קשה אדם מתנאה וסותרו,
אדם קשה וצרה מחלחלתו, צרה קשה והיין
מתנאה ומשכחה, יין קשה והשינה מפיגתו,
שינה קשה וחולי מתנאה ומטלטלה, חולי
קשה ומלאך המות מתנאה ונוטל את נפשו,
ואשה רעה קשה מכולן.

[קצב] כדאיתא בברכות דף ה' עמוד א' רב
נחמן בר יצחק אמר: לעת מצא - זו מיתה,
שנאמר למות תוצאות. תניא נמי הכי: תשע
מאות ושלושה מיני מיתה נבראו בעולם,
שנאמר: למות תוצאות - תוצאות בנימטריא
הכי הוו. קשה שבכלן - אסכרא, ניחא
שבכלן - נשיקה; אסכרא - דמיא כחזירא
בנבבא דעמרא דלאחורי נשרא, ואיכא
דאמרי: כפיטורי בפי ושט. נשיקה דמיא
כמשחל בניתא מחלבא.

[קצג] כדאיתא בקהלת רבה פרשה ז' ב', ג'
דברים קשין לגוף, מכת הלב קשה לגוף,
מכת חולי מעים קשה לגוף ממכת הלב,
וחסרון כיס קשה מכולן, א"ר יהודה ארבעה

בכל זאת הם לא מכחשים כלפיו[קצד]. **וּבְנֵינִי דָּא, בְּמִדָּה דָּא יִתְפָּרְקוּן**
 ומשום כך בוז המידה הם יצאו מהגלות בב"א[קצה]. **הֲדָא הוּא דְכֹתִיב,** (שמואל
 ב כב) **וְאֵת עַם עֲנֵי תוֹשִׁיעַ** והוא סוד מש"כ 'זאת עם עני תושיע'. **וְעֲנֵי**
לִישָׁנָא דְעֲנֵוִי, דְאֶפִּילוּ אֵית לִיהּ לְבַר נָשׁ עוֹתְרָא, וְאִיהוּ
בְּמַרְעִין וּבְמַכְתְּשִׁין, עֲנֵי אֶתְקַרֵּי והנה אין הכוונה שיהיו ישראל עניים
 ממש אלא בחינת עני הוא בחינת עינוי, דהיינו כגון מי שיש לו עושר אם הוא שרוי בחולאים
 ונגעים הוא נקרא עני, או דְדַחְקִין לִיהּ בְּגִינִיהּ, וְצַעְרִין לִיהּ כָּל
 יוֹמָא. **כָּל שְׂכָן מֵאֵן דְאִיהוּ רֶשׁ מְנִיָּה, וְאִיהוּ הוֹלֵךְ**
מֵאַתָּר לְאַתָּר וכן גם אם דוחקים אותו במיסים וארנוניות על עושרו ומצערים אותו
 גם הוא בבחינת עני, וכל שכן מי שעני ממנו שהוא הולך ומחזר על הפתחים ממקום למקום
 שהוא בבחינת עני, ובכולם יתקיים 'זאת עם עני תושיע' בב"א.

אור הרשב"י

רבי יצחק: אין בן דוד בא עד שתתהפך כל
 המלכות למינות. אמר רבא: מאי קרא – כלו
 הפך לבן טהור הוא. תנו רבנן, כי ידין ה' עמו
 וגו' כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב –
 אין בן דוד בא עד שירכו המסורות. דבר
 אחר: עד שיתמעטו התלמידים. דבר אחר: עד
 שתכלה פרוטה מן הכיס. דבר אחר: עד
 שיתייאשו מן הגאולה. שנאמר ואפס עצור
 ועזוב – כביכול אין סומך ועוזר לישראל. כי
 הא דרבי זירא, כי הוה משכת רבנן דמעסקי
 ביה, אמר להו: במטותא, בעינא מנייכו לא
 תרחקוה. דתנינא: שלשה באין בהיסח
 הדעת, אלו הן: משיח, מציאה, ועקרב.

[קצד] כדאיתא בראש השנה דף ד' עמוד א'
 אמר לו רבי יצחק: רבי, מטונד! די להון
 מהקרבין ניהותין לאלה שמיא ומצלין לחיי
 מלכא ובנוהי. – ומאן דעבד הכי לאו
 מעליותא היא? והתניא: האומר סלע זו
 לצדקה בשביל שיחיו בני, ובשביל שאזכה
 בה לחיי העולם הבא – הרי זה צדיק גמור! –
 לא קשיא; כאן – בישראל, כאן – בנכרים.
 [קצה] כדאיתא בסנהדרין דף צו עמוד א'
 תניא רבי נחמיה אומר: דור שבן דוד בא בו
 העזות תרבה, והיוקר יעות, והגפן יתן פריו
 והיין ביוקר, ונהפכה כל המלכות למינות,
 ואין תוכחה. מסייע ליה לרבי יצחק, דאמר